

Секція 2

УПРАВЛІННЯ МАЛИМ І СЕРЕДНІМ БІЗНЕСОМ

Р. Гакавчин

*Науковий керівник к.е.н., доц. В. Я. Гавран*ДОСЛІДЖЕННЯ ОПТИМІЗАЦІЇ ВИТРАТ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ
В УМОВАХ ЗРОСТАННЯ ВАРТОСТІ ЕНЕРГОРЕСУРСІВ

Важливість стабільного розвитку машинобудівної галузі для економіки визначається тим фактом, що вона залишається єдиним постачальником капітальних ресурсів до підприємств усіх галузей. Машинобудівний комплекс є базовою галуззю економіки та її головним системоутворюючим елементом, що визначає стан виробничого потенціалу та обороноздатності держави, стійке функціонування всіх галузей промисловості та наповнення споживчого ринку. Питанням дослідження ефективної діяльності підприємств присвячені наукові праці вітчизняних вчених М.Д. Бедринець, В.В. Бойко, О.Ю. Будинської, К.В. Селезньової, Н.М. Фідровської, В.В. Шарко, І.А. Шейко, в яких досліджено теоретичні та практичні основи ефективного функціонування машинобудівних підприємств в Україні. Із зарубіжних вчених варто відзначити наукові праці Г. Я. Гольдотейна, Е.М. Короткова, Р.В. Робінсона, З.П. Румянцевої, А.Дж. Стрикленда, А.А. Томпсона, К.Дж. Хаттена, Дж.М. Хігінса, які присвячено дослідженням засад ефективної діяльності промислових підприємств. Автори акцентують увагу на доцільності скорочення витрат підприємства за рахунок їх оптимізації на основі прийняття оптимальних рішень, що має базуватися на відповідній техніко-економічній та аналітичній інформації щодо діяльності підприємства.

Отже, оптимізація витрат є загально визнаним способом вдосконалення діяльності підприємства та ефективним інструментом управління його розвитком. Підприємства машинобудівної галузі в межах господарської діяльності несуть різні витрати, які умовно можна розподілити на дві групи: виробничі та невиробничі витрати підприємства. Розміри реальних доходів виробничого підприємства безпосередньо залежать від ефективності організації діяльності щодо реалізації виробленої продукції. Таким чином, якщо оптимізація витрат машинобудівного підприємства є одним з двох ключових способів максимізації прибутку та підвищення ефективності діяльності підприємства, то оптимізація невиробничих витрат підприємства має особливу важливість для вдосконалення управління підприємством, оскільки підприємство одночасно мінімізує витрати й збільшує прибутки за рахунок підвищення обсягів збуту продукції. Аналіз складу та структури витрат підприємств машинобудівної галузі продемонстрував, що питома вага витрат на збут виробленої продукції складає в даний час більше 26% від загального розміру витрат підприємств. При цьому реальний резерв зниження комерційних витрат виробничих підприємств оцінюється на рівні зниження витрат у 2,5 рази [1].

Галузь машинобудування України вразлива до зовнішніх та внутрішніх факторів впливу, які посилюються в період кризи, а саме: 1) падіння попиту на продукцію власне машинобудування та суміжних галузей (падіння попиту обумовлено кризовими явищами, зростання цін на продукцію та зменшення доходу громадян); 2) проблеми із повноцінним кредитуванням операційної діяльності машинобудівних підприємств (внаслідок складної політичної, економічної, фінансової ситуації багато суб'єктів господарювання не впевнені у власній платоспроможності, внаслідок цього ігноруються можливості додаткового залучення кредитів для технічного переобладнання, що може бути передумовою скорочення витрат операційної діяльності); 3) застарілість технологічних розробок у галузі машинобудування у порівнянні із зарубіжними аналогами, а тому виготовлена продукція машинобудівних підприємств є матеріаломісткою та енергомісткою.

Питома вага окремих п'яти елементів витрат є вкрай нерівномірною як по підприємствах так і в межах років. Однак, традиційно найбільшу питому вагу займають матеріальні витрати, відсоток яких у собівартості продукції підприємств коливається від 32 до майже 70 відсотків, що пояснюється: перш за все, відповідною ціновою пропозицією на ресурсних ринках, нормами витрачання виробничих ресурсів на машинобудівних підприємствах, ефективність діючої системи контролю в межах суб'єкта господарювання[2].

Модель оптимізації будуватиметься на визначенні тих елементів витрат (адресати впливу), впливаючи на які, в першу чергу, можна досягти максимального ефекту від їх зменшення задля збільшення ефективності управління виробничими фондами підприємства. Тобто найбільша увага буде приділена групі внутрішніх заходів зниження витрат. Зокрема, в групі виробничотехнічних – раціональному використанню ресурсів виробництва; фінансових – раціональному використанню власних коштів; організаційно-управлінських – ефективному управлінню процесом виробництва в цілому.

Оскільки прибуток – мета господарської діяльності кожного підприємства, то в подальшому важливо зберегти його на тому ж рівні або наростити його обсяг. Резерви зростання прибутку – це кількісно вимірні можливості його збільшення за рахунок зростання обсягу реалізації продукції, зменшення витрат на її виробництво та реалізацію, недопущення реалізаційних збитків, вдосконалення структури продукції. Важливим напрямом пошуку резервів зростання прибутку є зниження витрат на виробництво та реалізацію продукції, наприклад, сировини, матеріалів, палива, енергії та інших витрат. Далі постає завдання проаналізувати структуру витрат операційної діяльності підприємства за досліджуваний період, та виділити в їх складі ті статті витрат, які можуть бути скорочені, тобто оптимізовані до певного рівня[3]. Для того, щоб привести витрати за

статтями до порівняльного вигляду, необхідно перерахувати їх на 1 грн. реалізованої продукції (чистого доходу від реалізації), та знайти мінімальний рівень витрат періоду.

На наступному етапі необхідно порівняти структури операційних витрат вітчизняних машинобудівних підприємств із даними західних компаній. Найбільшу питому вагу у структурі операційних витрат західних компаній посідають виробничі витрати, проте значною є питома вага витрат на науководослідну роботу, що дозволяє цим компаніям постійно вдосконалювати свою продукцію. Серед досліджених закордонних виробників автомобілів лідером за витратами на науководослідні роботи та витрати на збут залишається компанія PSA "Peugeot Citroën"[3]. За умов посилення конкурентної боротьби та "технологічної війни" як вітчизняні, так і закордонні виробники намагаються додати технологічних переваг, відшукати альтернативні джерела ресурсів.

Отже, підводячи підсумок по проведеному аналізу машинобудівної галузі України вдалося з'ясувати необхідність оптимізації витрат. Саме результати аналізу операційних витрат це ті інформаційні ресурси без яких управління буде неефективним. Проаналізувавши операційні витрати машинобудівних підприємств, було виявлено те, що потрібно приділяти увагу мінімізації витрат підприємства в загальній сумі чистого доходу, тому що для ефективного використання виробничих ресурсів потрібні структурні зміни якісного характеру в сфері їх управління, як складової частини управління витратами в цілому. Варто наголосити також саме на оптимізації витрат, а не скороченні їх обсягів, тобто слід виявити непродуктивні витрати, оскільки вони негативно впливають на фінансові результати та в цілому на ефективність господарювання.

Загалом машинобудівна галузь України має перспективу подальшого розвитку, проте для реалізації такої перспективи необхідною є не тільки оптимізація витрат галузі, а окрім цього ще й державна промислова політика, що має бути системно побудованою і науково обґрунтованою, а також включати в себе: аналіз стану кожної підгалузі машинобудування; забезпечення доступу до кредитування за прийнятними відсотковими ставками, щоб оновити основні фонди, покращення інноваційної діяльності підприємств шляхом створення дослідно-конструкторських установ, підтримку інновацій через мережу венчурних підприємств, підтримку поліпшення маркетингової та рекламної діяльності підприємств, допомогу при виході на нові ринки збуту з боку торговельних представництв України за кордоном.

1. Бова В. А. Сутність фінансового потенціалу підприємства / В. А. Бова, О. С. Хринюк // Збірник наукових праць молодих учених [електронне видання] «Актуальні проблеми економіки та управління». – 2017. – Вип. 1. – Режим доступу : <http://ape.fmm.kpi.ua/article/view/102585>

2. Великий Ю. В. Науково-технічний потенціал машинобудування України / Ю. В. Великий // *Агросвіт*. – 2016. – № 8. – С. 24–28.

3. Фідровська Н.М. Актуальні проблеми розвитку вітчизняних машинобудівних підприємств та шляхи їх вирішення / Н.М. Фідровська // *Економіка і управління*. – 2016. – № 5. – С. 45–46.

Демків А.П.

Науковий керівник – асист. Бондаренко Ю.Г.

ГРОМАДСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЯК ОДИН З ІНСТРУМЕНТІВ МІСЦЕВОГО РОЗВИТКУ НА ПРИКЛАДІ ДІЯЛЬНОСТІ ГО «ТВІЙ ПРОСТІР»

Вирішення певних проблем, які виникають у процесі життєдіяльності будь-якої територіальної громади переважно вирішуються за участі громадських організацій. Саме вони являють собою одну з дієвих правових форм, за допомогою якої громадяни мають змогу відстоювати спільні інтереси громади. Таким чином, громадські організації - це добровільне об'єднання громадян, пов'язаних спільними інтересами, що працюють для покращення соціальних, культурних, екологічних та інших інтересів та створюються без мети отримання прибутку [1]. Важливу роль на сьогоднішньому етапі розвитку суспільства відіграють громадські організації, діяльність яких впливає на формування суспільної та правової свідомості населення, здійснює одну з важливих функцій формування правової культури особистості, допомагають населенню у розв'язанні проблем повсякденного життя, відкривають широкі можливості у виявленні суспільно-політичної ініціативи з одночасним здійсненням певних функцій самоврядування [2].

До переваг громадських організацій, далі ГО відносять: можливість реалізації проектів за кошти грантодавців, які не можуть реалізуватися іншими видами організацій; покращення якості життя населення; позитивно впливають на згуртування громади; збільшення активності громад; підвищення рівня суспільної свідомості громадян. Також однією з важливих переваг ГО – це їх неприбутковість, що являє високу довіру від громади до діяльності ГО. Недоліками ГО є певна специфіка в управлінні організацією; низька активність населення; відсутність достатнього рівня фінансування різних проектів, які розроблені учасниками організації на основі аналізованих проблем визначеної території.

Значний дефіцит громадської активності населення в Україні є однією з головних перешкод, яка суттєво гальмує розвиток громадського сектору на сучасному етапі. Цьому значною мірою сприяє ставлення населення до діяльності ГО. За даними Інституту соціології НАНУ негативний баланс довіри до ГО фіксується у сталому значенні середнього балу тобто індексу довіри (за 5-ти бальною шкалою). Так у 2013-2015 рр. даний індекс становив 2,4 бали. У 2017 р. середній бал індексу довіри до ГО склав 2,6 бали. Проте, цей показник все ще